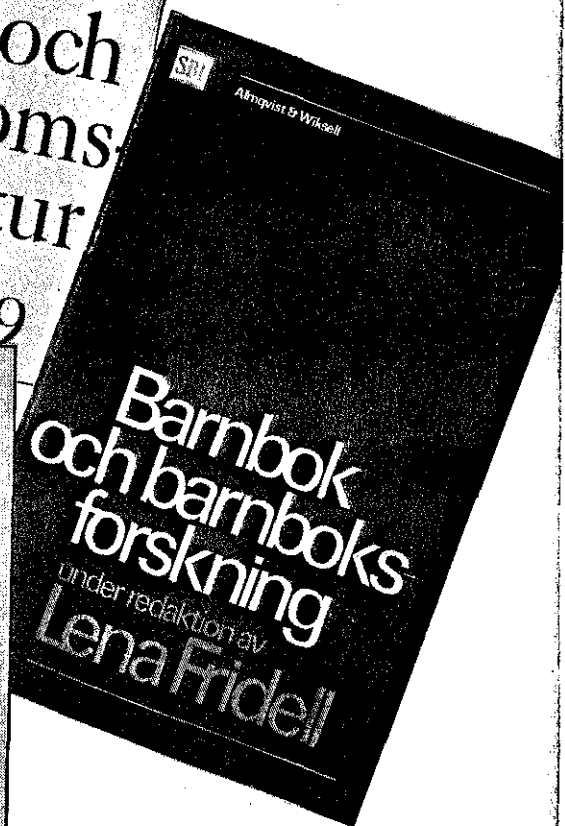

Barnboken

Årg 10 • 1 • 1987

Svenska barnboksinstitutets tidskrift

Zohar Shavit: *Poetics on Children's literature*. Athens, Georgia: The University of Georgia Press, 1986. ISBN 0-8203-0790-4

Poetik är som bekant läran om skaldekonsten, men i denna stimulerande och välskrivna studie föreskrivs inget. I stället ägnar sig författaren åt orsakssammanhang kring barnlitteraturens särart och dess status i det totala litterära systemet.

Från början, hävdar hon, har en stor del av barnlitteraturen befunnit sig "in a netherland of art and instruction" – tyngd och ofta trivialiserad av moralpedagogik och därmed också betraktad med misstro av det vuxenlitterära etablissemang-
et. Förhållandet har fått flera olyckliga följder: de odiskutabla estetiska kvalifikationerna hos många verk har inte uppmärksammats, medan barnboksförfattarna har drivits att pendla mellan förnekande ("jag skriver inte alls för barn") och bejakande av massmarknadens krav ("jag ger bara barnen vad de vill ha"). Litteraturforskarna å sin sida har i stor utsträckning negligerat hela litteraturen som sådan.

I sistnämnda avseende föregår Shavit själv med gott exempel när hon alldeles självklart utgår från föreställningen om barnböckerna som en del av litteraturens "polysystem". Barnlitteraturen måste accepteras som ett legitimt och angeläget forskningsfält; barnens böcker är litteratur och inte läroböcker.

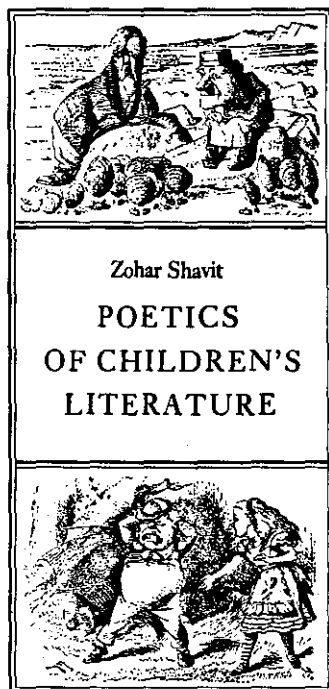
I bokens 7 kapitel anläggs såväl estetiska, stilistiska som språkvetenskapliga aspekter. Författaren anknyter till nyare texttolkningsmetoder (speciellt semiotik) men för också viktiga resonemang om hur t ex författarnas självsyn, samhällets förväntningar och läsarnas underförstådda krav påverkar barnböckerna.

En av de mest spännande diskussionerna gäller "textens ambivalenta status" d v s den för barnlitteraturen unika omständigheten att texten, för att riktigt accepteras, skall tilltala både vuxna (förläggare, förmedlare, kritiker) och barn (läsa-

re). Enligt Shavit kan författarens tvehågsenhet – extremt uttryckt – resultera i antingen populärlitteratur (det barn "vill ha") eller sofistikerade texter och bilder som går barnen förbi men tilltalar de vuxna. Största utsikten till kanonisering har de böcker som lyckas nå båda kategorierna, även om bara vuxna ser att två olika modeller så att säga har tillämpats. Praktexemplet är Lewis Carrolls Alice som ägnas en speciell studie ur just denna synvinkel. (Jmfr Vivi Edströms översikt s. 4)

Zohar Shavits bok behandlar för barnlitteraturen högst väsentliga frågor; sådana som brukar röra upp starka känslor när barnböcker diskuteras. Vem och vad formar egentligen barnlitteraturen i varje epok, varför erkänner så få barnboksförfattare att de skriver för barnen, varför är det så svårt att få t o m klassiska barnböcker accepterade som en del av ett lands nationallitteratur? De frågorna behöver ständigt hållas levande – men intelligenta och ibland kontroversiella svar, som de Zohar Shavit ger, behövs också.

Sonja Svensson

Zohar Shavit är Senior Lecturer i poetik och komparativ litteratur vid universitetet i Tel Aviv, men har också tillbringat flera forskarår i Västtyskland. Sedan 1985 är hon styrelsemedlem i IRSC (International Research Society of Children's Literature).